گزارش خبر
NEWSREPORT
کد خبر: ۴۵۲۷۹۵
چهارشنبه ۳۰ تیر ۱۴۰۰ ۸:۰۳

بحرانی بی سابقه در آشفته بازار برنج!

در حالی که گرانی، بازار برنج را از مشتری خالی کرده، نگرانی‌ها درباره کاهش ذخایر برنج و افت تولید و واردات در حال افزایش است.

به گزارش خبرنگاران اقتصاد گزارش خبر، هشدار گمرک درباره کاهش میزان ذخایر برنج و احتمال بالاتر رفتن قیمت این ماده غذایی پرمصرف، بار دیگر توجه رسانه‌ها را به بازار برنج جلب کرده است. گفته می‌شود درحالی‌که برداشت برنج آغاز شده و واردات امسال هم آمار خوبی نداشته، بازار مصرف ممکن است به‌ویژه در فصل ممنوعیت واردات با کمبود و گرانی مواجه شود.

مسئولان گمرک در نامه‌ای به وزارت صنعت وضع واردات برنج را بد و ذخایر آن را در آستانه ممنوعیت فصلی واردات ناکافی دانسته و با توجه به بلاتکلیفی کشتی‌های حامل برنج برای ورود به ایران، از مردادماه، خواستار بازنگری در تاریخ ممنوعیت فصلی واردات این کالا شده‌اند. نگرانی گمرک درحالی است که بنکداران از رکود و کاهش تقاضا و بی‌معنا بودن دپو و انبار کردن برنج می‌گویند. در مشاهدات میدانی هم جز گونی‌های انبار شده برنج‌های بی‌خریدار در مغازه‌های عمده‌فروشی و خرده‌فروشی چیز دیگری به چشم نمی‌آید.آشفتگی در بازار برنج حرف جدیدی نیست؛ پیشینه مشکلات در حوزه برنج را باید حتی پیش از شروع تحولات عرصه واردات و کشمکش‌های واردکنندگان و بانک مرکزی جست‌وجو کرد؛ از جایی که برنج ایرانی با قیمت‌های بالای هرکیلو ۲۰ هزار تومان به بازار مصرف رسید و از دسترس بخش زیادی از ایرانی‌ها دور و دورتر شد.

برنج خارجی اگرچه برای پر کردن شکاف میان میزان تولید و مصرف باید وارد می‌شد، اما افزایش میزان واردات و مصرفش در سال‌های گرانی برنج ایرانی، از واقعیت‌هایی فراتر از ناکافی بودن تولید حکایت داشت؛ چیزی که به محل مشاجرات علنی و غیرعلنی تولیدکنندگان و واردکنندگان تبدیل شده بود و واردکننده‌ها در مقابل اتهام واردات بیش‌از اندازه، همواره به مصرف شدن تمام واردات استناد می‌کردند. از ابتدای سال گذشته اما همه‌چیز بدتر و آشفته‌تر شد. جهش قیمت برنج خارجی رقابت را از بین برد و مصرف‌کننده‌ای که حالا گزینه به‌صرفه‌ای برای انتخاب ندارد، ناگزیر کاهش مصرف را برگزیده است.

تغییرات قیمت برنج طی یک سال

جهش قیمت برنج خارجی از ابتدای پارسال آغاز شد. با تغییر پایه ارز واردات برنج از دولتی به نیمایی و به‌دنبال آن مشکلات تامین ارز برای واردکنندگان، واردات این کالا به‌شدت کاهش یافت؛ تا آنجا که براساس آمار موجود واردات در مقایسه با سال۹۸ به یک‌سوم کاهش یافت و این افت واردات در کنار افزایش نرخ ارز، قیمت را در بازار داخلی در مدت‌زمانی کوتاه به ۳ برابر رساند.

براساس گزارش مرکز آمار تورم نقطه به نقطه برنج خارجی اسفندماه پارسال ۱۵۰ درصد، فروردین امسال ۱۳۷.۴ درصد، اردیبهشت ماه ۱.۶ درصد و خرداد ماه ۷۸.۵ درصد بوده است. قیمت برنج وارداتی پیش از عید امسال به نزدیکی برنج ایرانی هم رسید و رقم‌های بالاتر از ۳۰ هزار تومان را دید؛ درحالی‌که متوسط قیمت ارقام وارداتی برنج تا اسفند ماه سال ۹۸ به استناد آمار ۹ هزار تومان بود، اما برنج ایرانی هم در این مدت از رشد قیمت بی‌بهره نبوده است. آمارها از تورم ۴۰ درصدی برنج ایرانی از ابتدای امسال حکایت دارد.

رقم ۴۸.۱ درصدی تورم نقطه به نقطه برای برنج ایرانی در فروردین امسال از رشد ۵۰ درصدی قیمت‌ها در بازار حکایت دارد. میانگین بالای قیمت برنج ایرانی، سال‌هاست بخشی از اقشار را به سمت مصرف برنج‌های وارداتی سوق داده است. فراتر از آمارهای دولتی، قیمت بعضی از ارقام برنج ایرانی در بازار خرده‌فروشی به ۴۰ تا ۴۵ هزار تومان رسیده و متوسط قیمت این برنج ۳۵ هزار تومان است.

میزان واردات

نیاز سالانه بازار ایران به برنج ۳ میلیون تن برآورد می‌شود که حجم تولید داخلی در بهترین شرایط تاکنون ۲ میلیون و ۴۰۰ هزار تن بوده است؛ رکوردی که تولیدکنندگان داخلی سال ۹۹ با تکیه بر شرایط بسیار مناسب آب و هوایی ۲ سال اخیر کشور به آن دست یافتند، اما در شرایط عادی تولید داخلی کمتر از این مقدار است.

دبیر انجمن تولیدکنندگان برنج، تولید برنج را در شرایط عادی بین ۲ میلیون و ۲۰۰ تا ۲ میلیون و ۲۵۰ هزار تن اعلام و پیش‌بینی کرد سطح تولید امسال نیز از ۲ میلیون و ۲۵۰هزار تن کمتر نباشد؛ آماری که درصورت تحقق، باز نشان از کسری ۸۰۰ تا۹۰۰ هزار تنی بازار خواهد داشت.

به‌گفته جمیل علیزاده‌شایق، امسال کسری برنج ۷۰۰ تا ۷۵۰ هزار تن است که این کسری باید با واردات تامین شود، اما در آمار و ارقام واردات تناقضاتی وجود دارد. تولیدکنندگان معتقدند فروردین و اردیبهشت امسال یک‌میلیون تن برنج وارد کشور شده، اما آمار دیگر سازمان‌ها با این ارقام متفاوت است.

براساس آماری که گمرک ارائه کرده، از ابتدای فروردین‌ماه تا ۱۵ تیر ماه فقط ۸۶.۳ هزار تن برنج وارد و از گمرک ترخیص شده است.

مقایسه آمار واردات امسال با مدت مشابه سال گذشته نشان می‌دهد در مدت مشابه سال قبل ۲۲۷.۶ هزار تن برنج وارد شده که ۳ برابر واردات امسال بوده است. براین اساس واردات برنج در سال‌جاری از نظر وزنی ۶۹ درصد کاهش داشته و موجودی برنج گمرک هم‌اکنون به میزان نگران‌کننده‌ای کاهش یافته است.

براساس گزارش گمرک، میزان برنج وارداتی موجود در گمرک و بنادر به ۳۷.۱ هزار تن می‌رسد و تنها یک شناور حاوی ۱۵.۱ تن برنج وارداتی در حال تخلیه این کالا در بندر چابهار است و از ۲۶ فروند کشتی منتظر در لنگرگاه هیچ‌کدام حاوی برنج نیست.

ذخیره برنج کافی نیست

انجمن واردکنندگان از اردیبهشت امسال نسبت به افت واردات هشدار داده بود و میزان ذخایر را تنها برای ۳ ماه جوابگو دانسته بود. مسیح کشاورز با تأکید بر اینکه با توجه به خشکسالی امسال تولید داخل کاهش خواهد داشت، کمبود در بازار را بسیار محتمل دانسته و از مسئولان خواسته بود فارغ از هیاهوی انتخابات به مشکل بازار برنج توجه کنند. در آن زمان ذخایر برنج ۱۰۰ تا ۱۵۰ هزار تن اعلام شد، اما پس ازآن هم روند واردات تغییر چندانی نکرد.

به‌گفته کشاورز، واردات برنج در بهار امسال در مقایسه با دوره‌های گذشته، کاهش ۸۰ درصدی داشته که همین امر موجب کمبود برنج خارجی در بازار

شده است. او گفت: سال ۹۸ که مشکلاتی مانند تأمین ارز نداشتیم، ۷۹۸ هزار تن برنج خارجی وارد کردیم؛ درحالی‌که امسال این رقم تاکنون به ۸۰ هزار تن رسیده و با کاهش ۸۰ درصدی مواجه هستیم. البته خرید برنج انجام شده و محموله‌ها در حال بارگیری است، اما این کشتی‌ها زمانی به ایران می‌رسند که در فصل ممنوعیت واردات هستیم و این مشکلی است که در نامه گمرک نیز به آن اشاره شده است. ممنوعیت واردات برنج از ابتدای مرداد آغاز می‌شود و تا پایان مهر ماه ادامه خواهد داشت، اما این ممنوعیت، چقدر بازار کشور و تولید داخلی را متاثر خواهد کرد؟

جنبه‌های روانی ممنوعیت واردات

مسئولیت تنظیم بازار برنج بعد از ۲ سال، اخیرا دوباره به وزارت جهادکشاورزی واگذار شده و این وزارتخانه به ممنوعیت فصلی واردات برنج اصرار دارد. درحالی‌که براساس مذاکرات واردکنندگان با ستاد تنظیم بازار، این نهاد ممنوعیت واردات فصلی برنج را در دستور کار داشت؛ زیرا امسال با توجه به شرایط خشکسالی و امکان کاهش تولید محصول داخلی، کمبود و افزایش قیمت برنج در بازار ایران قابل پیش‌بینی بود؛ چیزی که با توجه به قیمت‌های کنونی می‌تواند سفره خانوارهای کم‌درآمد را بیش از پیش خالی کند.

حال در شرایطی که تامین امنیت غذایی باید در اولویت تصمیم‌گیری‌های دولتی باشد باید دید وزارت جهاد کشاورزی آیا در تصمیم خود تجدیدنظر خواهد کرد یا خیر. تولیدکنندگان معتقدند زمان واردات تأثیری در تولید و میزان برداشت ندارد و اگر به میزان لازم واردات انجام شود حتی اگر وسط مرداد و تیر هم برنج وارد کنند، مهم نیست و آنچه اهمیت دارد توزیع برنج خارجی است.

آنها می‌گویند اگر برنج وارداتی ذخیره شود و در پایان فصل برداشت در بازار توزیع شود، نیازی به اعلام زمان مشخصی برای ممنوعیت واردات نیست و خیال تولیدکننده در زمان برداشت محصولش راحت است. اما آیا میزان تولید، میزان ذخیره شده و قیمت بازار در حدی هست که خیال مصرف‌کننده هم راحت باشد؟ در بازار مصرف، بنکداران می‌گویند خریدار نیست، اما به‌نظر می‌رسد نبود خریدار و افت تقاضا باید توجه دولت و مسئولان صنفی را بیشتر به تعدیل قیمت‌ها و نظارت همه‌جانبه بر بازار معطوف کند؛ نظارتی نه از جنس اعلام و ابلاغ قیمت دستوری، بلکه از نوع جلوگیری از سوءاستفاده و دلالی و تقلب؛ چیزی که تولیدکنندگان، آن را دلیل قیمت بالای برنج در بازار اعلام می‌کنند.